

**Petar Marija RADELJ (prir.),
Benedikt XVI., učitelj vjere
(Varaždinske Toplice: Tonimir,
2023.), str. 128.**

Knjiga Benedikt XVI., učitelj vjere, predstavlja nakon smrti Benedikta XVI. možda i prvu kratku recepciju teološke i pastirske službe ovoga plodnog Pape teologa. Tek će sada, nakon njegove smrti, izaći na vidjelo tko je zbilja autentično stajao uz njegovu teologiju i njegov nauk, a tko je bio samo navijač iz nekih, možda, oportunih razloga. Tek sada započinje prava recepcija Ratzingerove teologije i nauka Benedikta XVI.

Ova je knjiga svojevrsni kolaž tekstova koji su izvorno objavljeni između 1. i 22. siječnja 2023. godine na portalu katoličkih teologa Vjera i djela. Njezin priređivač Petar Marija Radelj na početku knjige, umjesto klasičnog uvoda, donosi promišljanja osmorice uglednika kršćanskih mislilaca čime želi pokazati zašto pročitati ovu knjigu.

U proslavu ovoj knjizi mons. Petar Antun Rajič, apostolski nuncij u Litvi, Estoniji i Latviji, kao jedan od bližih suradnika pape Benedikta XVI. u razdoblju od 2005. – 2010. godine, opisuje papu Benedikta XVI. naslovom dvaju filmova Blistav um i Hrabro srce. Ovo prvo jer je posjedovao izrazite intelektualne sposobnosti, a ovo drugo jer je u dobi od sedamdeset

osam godina prihvatio petrovsku stolicu te se hrabro borio protiv suvremenih hereza relativizma i sekularizma, kao i protiv bolnih pitanja nemorala koja su zahvatila Crkvu našega vremena.

Iz kolaža priređenih tekstova saznajemo da je Benedikt XVI. bio ne samo onaj koji nas je učio nego i onaj koji nas je učvršćivao u vjeri. To će, zahvaljujući njegovu bogatu, teološkom i naučiteljskom opusu ostati i dalje. Dovoljno je u tom smislu pogledati samo njegovu duhovnu oporuku. Još uvijek glasno odzvanja njegova – u svjetlu današnjih zbivanja u Crkvi u Njemačkoj – proročka rečenica sunarodnjacima, a i svima nama: »Molim da naša zemlja ostane zemlja vjere i molim vas, dragi sunarodnjaci: ne dajte se odvratiti od vjere« [...] »Čvrsto stojte u vjeri! Ne dajte se zbuniti! Često se čini kao da znanost – s jedne strane prirodne znanosti, s druge strane povijesna istraživanja (osobito egzegeza Svetog pisma) – ima nepobitne uvide koji se suprotstavljaju katoličkoj vjeri. Izdaleka sam svjedočio promjenama u prirodnim znanostima i mogao sam vidjeti kako se prividne izvjesnosti protiv vjere otapaju pokazujući se ne kao znanost, nego kao mudroslovna tumačenja koja samo prividno pripadaju znanosti.« Drugdje je u ovom kontekstu spominjao kako vjera nadvisuje svaku metodu u istraživanju Pisma.

U knjizi ćemo pronaći i pismo pape Benedikta XVI. povodom stručnog mišljenja o zlostavljanju u biskupiji München i Freising između 1945. i 2019. godine. Zlo spolnog zlostavljanja izaziva gnušanje i strah. Papa uspoređuje taj strah sa strahom koji je obuzeo Krista na Maslinskoj gori kada je vidio sav užas koji je tada trebalo iznutra nadvladati, a to što su učenici tada mogli spavati, na žalost je, kako on kaže, stanje koje danas opet iznova postoji.

Benediktova hrabrost i briljantnost vide se u govoru članovima Europske pučke stranke 2006. godine gdje je održao izlaganje o načelima Katoličke Crkve o kojima se ne može pregovarati. Među njima su prije svega zaštita dostojanstva ljudske osobe, zaštita života u svim njegovim fazama, priznavanje i promicanje naravne strukture obitelji, zaštita prava roditelja da odgajaju svoju djecu. Ta načela nisu istine vjere, ali su upisana u samu ljudsku narav te dobivaju svoje svjetlo i potvrdu iz vjere. Ona su, dakako, univerzalna i upućena su svim ljudima bez obzira na njihovu vjersku pripadnost.

U dijelu knjige pod naslovom Zahvala učvršćenih u vjeri priređivač donosi svjedočanstva nekoliko crkvenih osoba, biskupa, novinara i drugih koji su izblize ili izdalje poznavali papu Benedikta XVI.

Među njima je i Ratko Perić, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski u miru, koji pokazuje kontinuitet temeljnih teoloških zasada i mladog Ratzingera i pape Benedikta XVI. Jedna od njih svakako je borba protiv relativizma u teološkom, moralnom i svakom drugom pogledu. Ratzinger je definirao relativizam kao stanje duha »koji ništa ne priznaje kao definitivno i koji kao posljednju mjeru dopušta samo vlastito ja i njegove prohtjeve«.

Petar Marija Radelj, priređivač ove knjige, koju možemo smatrati lijepom spomenicom Benediktu XVI. na našem jeziku, na 30-ak stranica vrijednih pozornosti donosi svoje promišljanje o ovom velikom učitelju katoličke vjere i čudoređa ističući njegovu biografiju i nosive misli kojima je učvršćivao katoličku vjeru, ali i napore koje je poduzimao u tome da Crkva što jasnije odražava Kristovo lice.

Među onima koji su izbliza poznavali papu Benedikta XVI. bio je i nadbiskup Georg Gänswein koji je za Vatikanski radio govorio o posljednjim danima i satima Papina života te o njegovoj duhovnoj i pastirskoj ostavštini, ljubaznosti, čvrstoći i jasnoći vjere, hrabrosti i sposobnosti patiti za vjeru.

Kardinal Gerhard Ludwig Müller, nasljednik J. Ratzingera u Kongregaciji za nauk vjere, izvrsno je poznavao papu Benedikta XVI.

Kardinal Müller je osnovao Zavod pape Benedikta XVI. u Regensburgu i jedan je od urednika sabranih djela J. Ratzingera/Benedikta XVI. Prva Müllerova misao o Benediktu XVI. je to da on ima ono značenje za teologiju XX. i XXI. stoljeća koju je Augustin imao u svoje vrijeme. Smatra trilogiju o Isusu iz Nazareta ključnom za tumačenje čitave Ratzingerove teologije jer, kako navodi, odnos s Kristom je ujedinjujući sastojak njegove teologije.

Među Benediktovim bližim suradnicima bio je i kardinal Robert Sarah, ondašnji predstojnik Kongregacije za bogoštovlje i stegu sakramenata, koji ističe njegovu poniznost i sposobnost slušanja. Bio je, prema riječima ovoga afričkog kardinala, nesposoban za disimulaciju tako da nije mogao vjerovati da bi čovjek Crkve bio u stanju lagati. Kardinal Sarah ga smatra velikim Papom jer je uvidio da je veličina čovječanstva u sposobnosti trpljenja iz ljubavi za istinu. Papa je, prema riječima ovoga kardinala, bio uvjeren kako je obnova bogoslužja temeljna pretpostavka obnove Crkve.

U ovoj ćemo knjizi naći i osvrt mons. Stefana Oстера, biskupa Ratzingerove rodne biskupije Passau, u kojemu se, između ostaloga, ističe kako je J. Ratzinger/Benedikt XVI. imao formativni učinak na mnoge te je mnoge naučio misliti, vjerovati i gledati očima vjere.

Mons. Athanasius Schneider, pomoćni astanski biskup (Kazahstan), također donosi svoje sjećanje na Benedikta XVI. Među velikim doprinosima pape Benedikta XVI. vidi ponajprije zalaganje za potpunu obnovu tradicionalnog latinskog bogoslužja.

Ratzingerov učenik mons. Michale Hofman s pravom upozorava da, danas u dobu vladavine društvenih medija, treba razlikovati realnu od virtualne slike Pape kakvu su stvorili mediji. Hofman ga, zbog njegove nadmoćne inteligencije, vidi kao onoga koji će ući u povijest kao teološki Papa.

U ovoj dobro priređenoj knjizi sjećanja na ono što je papa Benedikt XVI. činio i govorio naići ćemo i na prilog izvjesnih autora L.M i F. P. koji osvjetljavaju što je Papa uistinu činio u borbi protiv spolnog zlostavljanja. Ne treba zaboraviti da je zbog zlostavljanja otpustio 400 svećenika iz službe te da je bio prvi Papa koji se tijekom svojih apostolskih putovanja susreo sa žrtvama svećeničkih zlostavljanja. Benedikt XVI. je, kako će napisati istraživački novinar Gianluigi Nuzzi, »skinuo plašt šutnje i prisilio Crkvu da usmjeri pogled na žrtve«. Toliko o tome onima koji govore da nije ništa učinio ili da je učinio premalo u pogledu zlostavljanja u Crkvi.

Peter Seewald, kao vrlo dobar poznavatelj J. Ratzingera/Benedikta XVI., donosi uvid u činjenicu

kako je papa Ratzinger za svoje protivnike bio poosobljenije unatražna smjera Crkve, a za druge prava slika i prilika pravovjerja prema kojemu se čovjek mogao usmjeriti. Bio je posve rezolutan u tome da se Riječ Božju može tumačiti i uvijek iznova otkrivati tajne, ali o osnovnom sadržaju Božje Riječi ne može se pregovarati. Njegova dosljednost u nauku donijela mu je pogrđne riječi kao npr. veliki inkvizitor i oklopni kardinal – posebno dok je bio na čelu Kongregacije za nauk vjere. Predodžba o njemu stradala je, kako zamjećuje P. Seewald, u trenutku kad se žestoko usprotivio preosmišljanju saborskih reformskih odluka i kad je kao jednu od svojih prvih zadaća vidio borbu za izvorni, pravi Koncil, tj. kada se borio protiv tumačenja Koncila koje oci nisu nikada željeli; drugim riječima, kad se počeo boriti za hermeneutiku kontinuiteta protiv hermeneutike diskontinuiteta Drugog vatikanskog koncila. Vrijedno je spomenuti da je za vrijeme njegova papinstva, kako navodi Seewald, prvi put u povijesti jedna Papina okružnica prodana u milijun primjeraka, što je do tada bio nezamisliv događaj. Papa Franjo već ga je 2014. godine nazvao velikim.

Talijanski novinar i pisac Stefano Fontana u svojoj reakciji na smrt pape Benedikta XVI. podcrtava kako on ne predstavlja prošlost, nego budućnost. Vidi ga kao branitelja zdravog nauka i kao onoga

nakon razgovora s kojim čovjek ne ostaje zbunjen, nego utvrđen u istinama vjere i razuma. Danas enormno nedostaje upravo takvih ishoda razgovora.

Na kraju ove knjige priređivač donosi respektabilan popis dokumenata prevedenih na hrvatski jezik koje je izdala Kongregacija/Dikasterij za nauk vjere dok joj je na čelu bio J. Ratzinger te djela J. Ratzingera/Benedikta XVI. prevedena na hrvatski jezik i na koncu sabrana djela J. Ratzingera na njemačkom jeziku. Iz toga je vidljivo da je do sada na hrvatski jezik prevedeno više od 80 knjiga ovoga plodnog Pape teologa, a od 60 dokumenata koje je objavila ondašnja Kongregacija, a danas Dikasterij, za nauk vjere dok joj je na čelu bio Ratzinger, na hrvatski jezik je prevedeno njih manje od 20.

Sve do sada napisano pokazuje da recepcija Ratzingerove misli u Hrvatskoj mora biti još prodornija i intenzivnija. Nadamo se da će tome biti poticaj ova knjiga čije je priređivač Petar Marija Radelj, a urednica Snježana Majdandžić-Gladić.

Hrooje Kalem